Ulkoministeriö Neuvostoraportti EU/6/2025-UM-62

Hämäläinen Elina 20.3.2025

Eduskunnalle tiedottaminen / Neuvostoraportti / Ulkoasiainneuvosto Brysselissä 17.3.2025

Kokous

Ulkoasiainneuvosto 17.3.2025

Venäjän hyökkäyssodan osalta fokuksessa EU:n sotilaallinen tuki Ukrainalle, ml. KEVPJ Kallasin uusi vapaaehtoisuuteen pohjautuva aloite. Aloite sai melko laajaa kannatusta, mutta usealla maalla yhä avoimia kysymyksiä. Kallas korosti etenkin tykistöammusten nopeista lisätoimituksista päättämistä. Jäsenmaiden puheenvuoroissa kiiteltiin Jeddan kokouksen tulitaukosopimuksesta. Useat korostivat, että pakotepainetta Venäjää kohtaan tulee ylläpitää, ml. 17. pakotepaketin valmistelut. Keskusteltiin myös jäädytetyistä varoista. Pidettiin tärkeänä edistymistä Ukrainan EU-jäsenyysprosessissa.

Lähi-idän osalta keskusteltiin etenkin Gazan ja Länsirannan tilanteesta. Arabiliiton Gazan jälleenrakennussuunnitelmaa, pidettiin laajasti tervetulleena. Kallas painotti, että EU:n on pysyttävä luotettavana partnerina sekä Israelille että Palestiinalle. EU:n tuki Palestiinalaishallinnolle ja UNRWA:lle jatkuu.

Syyrian osalta jäsenmaat pitivät tärkeänä, että Syyrian uusi hallinto liittyisi Isisin vastaisen koalition työhön. Pakotteiden mahdolliset lisähelpotukset riippuvat uuden hallinnon toimenpiteistä.

Iranin osalta keskustelussa painottuivat Iranin ydinaseohjelma, epävakauttava alueellinen rooli, tuki Venäjän hyökkäyssodalle sekä hybriditoimet EU-jäsenmaita vastaan.

Ministerien lounaskeskustelussa EU-Yhdysvallat-suhde. Muissa asioissa nousi esiin tarve käydä Länsi-Balkanista UAN-keskustelu sekä Yhdysvaltain päätös lakkauttaa tuki Radio Free Europelle/Radio Libertylle.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan

Ukraina/UMI Sybiha osallistui asiakohdan alkuun ja kertoi Jeddan 11.3. tapaamisesta, jonka tuloksena Ukraina hyväksyi Yhdysvaltojen ehdotuksen täydestä ja välittömästä 30 päivän tulitauosta. Pallo on nyt Venäjän puolella. Sybiha toivotti tervetulleeksi EU:n aloitteet puolustuksen vahvistamiseksi. Myös poliittisia prosesseja tulee nopeuttaa, kuten Ukrainan EU-jäsenyyden ensimmäisen neuvotteluklusterin avaaminen.

KEVPJ Kallas kävi läpi tärkeimpiä työlinjoja ministereiden sisäisen osuuden alussa. Sotilaallisen tuen osalta työtä on pyritty edistämään kiireellisesti. Kallasin mukaan tänä vuonna jäsenmaiden antaman sotilaallisen tuen määrä tulisi olla vähintään 20 mrd euroa, mutta tavoitteena tulisi olla 40 mrd. Nopea päätös pitäisi saada vähintään kahden miljoonan tykistöammuksen lisätoimituksista Ukrainalle. Puheenjohtaja von der Leyenin REARM-aloite mahdollistaa jäsenmaiden omien tarpeiden lisäksi myös

lisämateriaalin tuottamisen ja hankkimisen Ukrainan puolustustarpeisiin. Jäsenmaiden turvallisuussitoumukset ja muut toimet tulisi kohdentaa Ukrainan ensisijaisiin tarpeisiin – joko rahana tai tavarana.

Turvallisuussitoumusten osalta nykyisten sitoumusten nopeuttaminen on keskeistä, ml. kahdenväliset sitoumukset. Sotilaallisen tuen lisäksi tarvitaan lisäinvestointeja Ukrainan talouden ja yhteyksien elvyttämiseksi, ensi vuoden budjetin rahoittamiseksi sekä Mustanmeren alueen turvallisuuden edistämiseksi. Ukraina tarvitsee tukea myös armeijan kouluttamisen ja EU:n kriisihallintaoperaatioiden kautta. Tuki puolustusteollisuudelle on myös keskeistä. Painetta Venäjään kohtaan on ylläpidettävä ja jatkettava työtä pakotteiden lisäämiseksi.

Komissaari Kos kertoi EU:n ja sen jäsenvaltioiden antamasta Ukraina-tuesta (noussut yli 138mrd euroon kaikkiaan). EU on Ukrainan suurin ja vakain tukija. Ukrainan EU-jäsenyys on Kosin mukaan Ukrainan tulevaisuuden vakauttaja ja turvatakuiden tärkeä tukipilari. Kos kertoi myös, että tilanne Ukrainan energiaverkossa on kriittinen. Komission jäsenten vierailulla Kiovassa 24.2. ilmoitettiin uudesta tukipaketista energiajärjestelmän tukemiseksi sekä Ukrainan integroimiseksi täysin EU:n energiamarkkinoille.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa korostettiin, että kyse ei ole vain Ukrainasta vaan myös koko Euroopasta ja sen tulevaisuudesta. Jeddan kokouksen lopputulemia Ukrainan ja Yhdysvaltain välillä kiiteltiin, ja todettiin, että pallo seuraavista askeleista on Venäjällä. Tulee varautua eri skenaarioihin mahdollisista kehityskuluista.

Tarvitaan oikeudenmukainen ja kestävä rauha, jonka tulee pohjautua YK:n peruskirjaan ja kansainväliseen oikeuteen. Tärkeintä on asettaa Ukraina mahdollisimman vahvaan asemaan jatkamalla tukea Ukrainalle ja painetta Venäjän suuntaan. Puheenvuoroissa nostettiin esiin myös työn eteneminen hyökkäysrikostuomioistuimen ja kansainvälisen vaadekomission perustamisessa. Sotilaallisen tuen lisäämisen osalta annettiin yleisesti tukea **KEVPJ Kallasin** uudelle vapaaehtoisuuteen perustuvalle aloitteelle, vaikka muutamat jäsenmaat totesivat selvyyttä ehdotuksen yksityiskohtiin vielä tarvittavan. Ukrainan EU-jäsenyysprosessin etenemiselle osoitettiin laajaa tukea ja todettiin, että kahdenvälisten kysymysten ei tule jarruttaa meriittipohjaisuuteen perustuvaa prosessia.

Suomen puheenvuorossa todettiin, että pallo tulitaukosopimuksen osalta on nyt Venäjän puolella. Ensimmäinen prioriteetti on Venäjän hyökkäyksen lopettaminen, jotta voidaan edetä kohti oikeudenmukaista ja kestävää rauhaa. On vältettävä myönnytykset, jotka heikentäisivät niin Euroopan kuin Ukrainankin turvallisuutta. Samalla on huomioitava Venäjän muodostama pitkäaikainen uhka Euroopan turvallisuudelle. EU on jo tähän asti tehnyt erittäin paljon Ukrainan tukemiseksi. Vahva tuki korkean edustajan aloitteelle, ja muille keinoille lisätä EU:n tukea Ukrainalle.

Lähi-itä

KEVPJ Kallas keskittyi alustuksessaan Gazan ja Länsirannan viimeaikaisiin tapahtumiin. Yli 4 000 henkilöä on päässyt poistumaan Gazasta Rafahin rajanylityspisteen kautta, joka on EUBAM Rafah -siviilikriisinhallintaoperaation hallinnassa. Arabiliiton Gazan jälleenrakennussuunnitelma on hyvä, mutta kaistan hallinnasta on oltava selkeä suunnitelma. EU korostaa Palestiinalaishallinnon paluuta Gazaan, jonka hallinnassa Hamasilla ei voi olla mitään roolia. Länsirannalla Israelin sotilasoperaatio on johtanut useisiin uhreihin ja noin 40 000 palestiinalaisen pakenemiseen kodeistaan sekä keskeisen siviili-infrastruktuurin tuhoon. Tilanne tulee saada vakautettua ja Gazan väestön elinolosuhteita parannettua. Kahden valtion malli on pidettävä hengissä ja EU:n tuki sille on keskeisen tärkeää.

Välimeren alueen komissaari Suica totesi Gazan pysyvän komission prioriteettina. Humanitaarista tilannetta on parannettava ja Hamasin ottamat panttivangit vapautettava. Kriisihallinnan komissaari Lahbib totesi Gazan tilanteen olevan vaikea. Israel on estänyt humanitaarisen avun perille toimittamisen. Länsirannan tilanne on huolestuttava. EU:n taloudellinen ja poliittinen tuki UNRWA:lle jatkuu.

Jäsenmaiden keskustelussa painottui huoli Gazan humanitaarisesta tilanteesta, vaadittiin Israelia kunnioittamaan kansainvälistä humanitaarista oikeutta, pidettiin EU:n ja Israelin assosiaationeuvostoa

(helmikuu) ja EU:n ja Palestiinalaishallinnon korkean tason dialogia (huhtikuu) hyödyllisinä tilaisuuksina käydä avointa keskustelua. Gazalaisten ehdotettua pakkosiirtoa pidettiin täysin mahdottomana hyväksyä. Useat jäsenmaat pitivät Arabiliiton suunnitelmaa hyvänä perustana jatkokeskusteluille, joissa suunnitelman yksityiskohtia ja puutteita tulee selventää.

Syyria

Keskustelu käytiin ennen samana iltapäivänä Brysselissä pidettyä Syyria-tukikonferenssia. Jäsenmaiden puheenvuoroissa korostui tarve rajoittaa ulkopuolisten maiden vahingollista vaikuttamista Syyrian sisäiseen tilanteeseen. Pidettiin tärkeänä, että Syyrian uusi hallinto liittyisi Isisin vastaisen koalition työhön. Syyrian väestöä on tuettava, mutta EU-pakotteiden lisähelpotuksista on päätettävä uuden johdon tekojen perusteella; säilyykö kehitys toivotun suuntaisena. Väliaikaisesta siirtymävaiheesta ei saa tulla pysyvä asiaintila. Perustuslaillisen prosessin on edettävä, instituutioita on kehitettävä ja kaikkien väestöryhmien oikeudet taattava.

EU-Yhdysvallat-suhde

Asiakohta käsiteltiin vain ministerien kesken.

Iran

Iranin osalta keskustelussa painottuivat Iranin vahingollinen alueellinen rooli, sen ydinaseohjelma, tuki Venäjän hyökkäyssodalle sekä hybriditoimet EU-jäsenmaita vastaan.

Muut esille tulleet asiat

Yksi jäsenmaa nosti esiin tarpeen kiinnittää huomiota Länsi-Balkanin tilanteeseen, viitaten erityisesti Serbitasavallan johdon toimien luomaan kriisiin Bosnia-Hertsegovinassa. Alueen tilannetta yleisesti tulisi käsitellä lähiaikoina ulkoasiainneuvostossa. Suomi totesi matkustavansa heti kokouksen jälkeen Sarajevoon Etyj-pj:n toimessa ja voivansa raportoida matkasta neuvostolle.

Yksi jäsenmaa nosti esiin Yhdysvaltain päätöksen tuen lopettamisesta Radio Free Europelle/ Radio Libertylle (RFE/RL). Kanava tavoittaa jopa 47 miljoonaa ihmistä viikossa, ml. 25 prosenttia Venäjän ja 10 prosenttia Ukrainan väestöstä. Se toimii lisäksi Valko-Venäjällä, Etelä-Kaukasuksella, Länsi-Balkanilla, Iranissa ja Afganistanissa, joissa ei ole omaa vapaata mediaa. Jäsenmaa pyysi selvittämään EU:n mahdollisuudet tukea toiminnan jatkumista.

Suomen edustajat

Ulkoministeri Valtonen, virkahenkilövaltuuskunta